

Tekst Johan Kroes | Foto Jan Voorthuis

KOCKENGEN MOET KIEZEN

In en om Kockengen daalt de bodem zo hard dat de leefbaarheid in gevaar is. Er lijkt te weinig geld beschikbaar om de belangen van boeren én burgers te dienen. Kockengen moet dus kiezen dit najaar. Elders in het veenweidegebied wordt dit keuzeproces met grote belangstelling gevolgd.

Bezoekers van Kockengen treffen op een aantal plekken in het dorp een merkwaardig tafereel. De huizen staan op heipalen, maar doordat de grond eromheen zakt (jaarlijks met 1,9 tot 3,7 centimeter) staan ze inmiddels op kleine terpjes. Het verschil tussen de voordeur en de tuin loopt op tot zo'n 60 centimeter. De bewoners hebben daarom allerlei creatieve constructies gebouwd om op een acceptabele manier het huis binnen te komen.

"Bij sommige huizen kun je bijna onder de fundering doorkijken", vertelt Ronald Brinkhof, voorzitter van het dorpscomité Kockengen. Toen hij in 2000 in Kockengen kwam wonen, had Brinkhof geen flauw benul van de situatie in en om het dorp. Net als het grootste deel van de inwoners. Dat veranderde toen in 2010 ingenieursbureau Tauw een rapport uitbracht over de problematiek in het dorp. Marco van Schaik is vanuit Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden bij dat onderzoek betrokken geweest en vat de situatie bondig samen: "Kockengen ligt midden in het veenweidegebied. Doordat veen wordt ontwaterd, komt er zuurstof bij, breekt het af en zakt de grond. De aanleg van huizen en wegen zorgt er ook nog eens voor dat het veen wordt samengeperst."

WATER OP STRAAT

Door de bodemdaling zakt ook de infrastructuur, waardoor op sommige plekken de wegen maar vlak boven het waterpeil van omringende sloten liggen. Volgens Erik Broeke van de gemeente De Stichtse Vecht (waartoe Kockengen behoort) is er daardoor nauwelijks meer ruimte voor waterberging. "In feite vervullen de laagste straten nu die functie en daar zijn ze niet op ingericht. Regelmatig staat er daardoor water op straat."

Een deel van de huizen in Kockengen is gebouwd op houten palen. Door de bodemdaling dreigen die droog te gaan staan, wat schade aan de fundering van huizen oplevert. Door de verzakking breekt ook de riolering af, waardoor de rioolwaterzuivering veel grondwater te verwerken heeft.

Omdat het probleem zo groot is, hebben de overheden in het gebied de neiging structurele oplossingen naar de toekomst te verschuiven. Van Schaik van het hoogheemraadschap heeft een treffend voorbeeld. "Als een weg verzakt, wordt deze bijvoorbeeld tijdelijk opgehoogd met een extra asfaltlaag. Op bepaalde plekken ligt er al een halve meter asfalt."

Lees verder op de volgende pagina

Creatieve constructie: de bewoners moeten in dit geval via staptegels en een aangelegd stukje trap het hoogteverschil tussen straat en huis overbruggen. Het water in de straat kan nergens heen en is in de goot verdampt tot een groene laag prut

Inmiddels zijn alle betrokken partijen ervan overtuigd dat pappen en nathouden niet langer kan. Om tot een structurele oplossing te komen, trekken het Hoogheemraadschap, de gemeente en de provincie sinds kort samen op onder de noemer *Kockengen Waterproof*. Partijen werken gezamenlijk aan een visie en strategie voor de komende 50 jaar.

De kernvraag is hoe om te gaan met het waterpeil in en om Kockengen. "Hiervoor hebben we inmiddels drie varianten bedacht", vertelt Broeke. "In de eerste variant blijven de bestaande functies overeind. We houden het peil in de polder Portengen laag, om de landbouw te kunnen blijven faciliteren en in Kockengen gaan we voor een hoog peil. Maar daarvoor zou er op termijn, bij een oplopend peilverschil, wel een soort damwand om Kockengen heen gelegd moeten worden."

De tweede variant is erop gericht de bodemdaling maximaal af te remmen door het peil hoog te houden, ook in de polder. Broeke: "Dat geeft grote problemen voor de landbouw." De derde variant gaat uit van het omgekeerde, namelijk het peil laag houden. "In feite laten we het dorp dan 'meezakken'; we accepteren dat de bodem in Kockengen verder verzakt. De watersysteemkosten blijven dan veel lager, maar het nadeel daarvan is dat dit een fors probleem geeft voor de funderingen in het dorp."

TIEN MILJOEN SCHADE

Eigenlijk komt het erop neer dat het de partijen in elke variant veel geld gaat kosten. Brinkhof geeft bijvoorbeeld aan dat de variant waarbij het dorp 'meezakkt' zo'n 10 miljoen euro gaat kosten. "Ongeveer honderd van de duizend woningen in Kockengen krijgen dan te maken met funderingsschade. Die is berekend op zo'n 100.000 euro per woning." Zelf ziet hij wel wat in het 'maximaal remmen' van de bodemdaling. "Dat zou voor de inwoners de meeste zekerheid geven. Maar ik besef mij dat dit de agrarische

VOORBEELDPROJECT DELTAPROGRAMMA

De situatie in en om Kockengen is exemplarisch voor het hele veenweidegebied. Nu al besteedt het hoogheemraadschap circa 60 procent van de kosten van het watersysteembeheer aan het veenweidegebied, terwijl het maar 25 procent van het beheersgebied van het hoogheemraadschap beslaat. De uitkomsten van *Kockengen Waterproof* zijn daarom uitermate relevant voor de rest van het veenweidegebied en vergelijkbare gebieden in Nederland. Dat is ook de reden dat deze pilot binnen het Deltaprogramma Nieuwbouw en Herstructurering is aangewezen als landelijk voorbeeldproject.

Asfalt op asfalt; één van de 'oplossingen'

ondernemers veel problemen geeft en ook zij hebben recht op zekerheid."

Theo Stam houdt zich namens LTO-Noord bezig met het veenweidegebied en ziet een verhoging van het waterpeil inderdaad niet echt zitten. "Het kan niet zo zijn dat je de landbouw laat verzuipen, zonder dat er zicht is op een schadeloosstelling."

Dat de bodem in het gebied dan nog verder daalt, ziet hij als een gegeven. "We hebben het landschap altijd aangepast aan onze wensen. Zeker in het veenweidegebied. Ik heb een groot vertrouwen in een technische oplossing van het probleem."

DISCUSSIE

Dit najaar moet er een bestuurlijke discussie plaatsvinden over de drie varianten voor het peilbeheer. Ronald Brinkhof vreest dat er uiteindelijk toch niet een echte keuze wordt gemaakt en dat de partijen gewoon doorgaan op de huidige weg. "Als het waterpeil in één keer een stuk daalt, dan hebben de bewoners recht op schadeloosstelling. Maar gaat dit geleidelijk, dan wordt dat heel lastig."

Erik Broeke erkent dat dit een mogelijkheid is. "Bij voortzetting van bestaand beleid kunnen de bewoners geen claim indienen. De wet zegt heel helder dat de mensen dan zelf verantwoordelijk zijn voor hun fundering. Alleen bij een versnelde bodemdaling, door een bewuste beleidswijziging, is er iets te claimen." Broeke verwacht dat de partijen niet direct voor één van de drie varianten gaan kiezen. "In het veenweidegebied is het lastig te praten over een structurele oplossing. Je blijft altijd intensief beheren en we proberen te komen met de 'meest gunstige beheerstrategie'."

Brinkhof hoopt dat dit niet betekent dat de gemeente tot die tijd het structurele onderhoud uitstelt. "Ik ben bang dat de gemeente de komende jaren alleen noodreparaties gaat uitvoeren. En ik vrees dat op het moment dat het over geld gaat, de partijen misschien een stap terug doen."

Wethouder Pieter de Groene heeft in reactie op die zorg erop aangedrongen om zo snel mogelijk te gaan rekenen en met concrete plannen te komen, om op die manier de inwoners duidelijkheid te geven. Tegelijkertijd geeft hij aan dat gemeente de Stichtse Vecht zeer beperkte mogelijkheden heeft om extra middelen vrij te maken voor het beheer van de openbare ruimte, mede gezien de enorme bezuinigingen die opnieuw op de gemeente afkomen. |